

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

הטיפול במסתננים מגבול מצרים

כתיבה: ד"ר גלעד נתן

אישור: שמוליק חזקיה, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

י"ג בסיוון תש"ע

26 במאי 2010

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת יעקב כץ לקראת ישיבה בנושא "מסתננים" בוועדה לבחינת בעיית העובדים הזרים. המסמך בוחן את ההתמודדות של מדינת ישראל עם תופעת ההסתננות מגבול מצרים. בשנים האחרונות הולכת וגדלה בישראל אוכלוסיית המסתננים, רובם ככולם ממדינות אפריקה. מטרת המסמך היא בחינת דרכי ההתמודדות של המדינה עם הגידול באוכלוסייה זו בשנים האחרונות בנושאי עבודה, חינוך, בריאות והחזרה למדינות המוצא.

1. נתונים על מסתננים¹ ומבקשי מקלט²

מאז שנת 2007 חלה עלייה ניכרת במספרם של המסתננים דרך גבול ישראל-מצרים למדינת ישראל. בעקבות זאת נוצרה בישראל קבוצה קבועה של מסתננים מבקשי מקלט שקיבלו מעמד זמני מכיוון שאינם בני-הרחקה. חלק ממי שהוכרו כמבקשי מקלט זכאים להגנה קבוצתית הומניטרית זמנית.³

בראשית שנת 2009 אמד ראש רשות ההגירה דאז יעקב גנות את מספרם הכולל של המסתננים שמוכרים למשרד הפנים ב-24,000.⁴ בישיבת הוועדה המיוחדת לבחינת בעיית העובדים הזרים ב-2 במרס 2010 אמד ראש רשות האוכלוסין וההגירה אמנון בן-עמי את מספר המסתננים מגבול מצרים ב-21,000.⁵ בראשית מאי 2010 שהו בישראל 24,339 מסתננים ומבקשי מקלט; מספר הסודאנים והאריתראים מתוכם שאינם בני-הרחקה הוא 18,959 – 5,649 סודאנים ו-13,310 אריתראים.⁶

מתוך 24,399 המסתננים, 16,766 קיבלו אשרת ס2א⁷ ו-2,179 קיבלו אשרת עבודה. 141 איש, רובם הגדול מאתיופיה, קיבלו מעמד פליט.

בתחילת גל המסתננים הנוכחי בלטה קבוצת מבקשי המקלט מסודאן – חלקם מדרפור וחלקם מדרום סודאן. בשנת 2009 הפכו מבקשי המקלט מאריתריאה לקבוצה העיקרית בקרב המסתננים מגבול מצרים.

טבלה 1. מספר המסתננים מגבול מצרים, 1 בינואר עד 10 במאי 2010⁸

מאי (עד ה- 10)	אפריל	מרס	פברואר	ינואר	
360	1482	1365	904	866	כלל המסתננים ומבקשי המקלט
327	1258	1158	717	660	מתוכם אריתראים

¹ מסתננים – כל מי שנכנסו לישראל שלא כחוק.

² מבקשי מקלט – מי שנכנסו לישראל ומבקשים בה מעמד מתוקף היותם זכאים לו לפי אמנת הפליטים של האו"ם.

³ כאשר מתחוללים משברים קשים במדינה מסוימת, תושבי המדינה הבורחים מארצם וחוששים לחזור אליה מקבלים הגנה קבוצתית במדינות אחרות, ברוח האמנה. הנציבות הראשית של האו"ם לפליטים בזינבה פונה מדי פעם בפעם למדינות כדי שיתנו הגנה קבוצתית לפליטים. מדינות רבות נעתרות לבקשה ונותנות הגנה קבוצתית זמנית לפליטים מטעמים הומניטריים.

⁴ יעקוב גנות, מצגת לדיון בוועדה לבחינת בעיית העובדים הזרים, 12 בינואר 2009.

⁵ פרוטוקול ישיבת הוועדה המיוחדת לבחינת בעיית העובדים הזרים, 2 במרס 2010, <http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/zarim/2010-03-02.rtf>, תאריך כניסה: 16 במאי 2010.

⁶ זאב לוב, מנהל תחום מחקר ונתונים סטטיסטיים ברשות האוכלוסין, דוא"ל, 16 במאי 2010.

⁷ ס2א5 – אשרה הניתנת למסתננים מבקשי מקלט שאינם בני-הרחקה. האשרה ניתנת לשלושה חודשים ויש לחדשה בסופם.

⁸ שרון הראל, נציבות הפליטים של האו"ם, שיחת טלפון, 16 במאי 2010.

טבלה 2. מספר המסתננים בשנים האחרונות⁹

שנת כניסה	עד סוף 2006	2007	2008	2009	*2010	סה"כ
מספר המסתננים	1,070	5,005	8,698	4,827	5,291	24,891

* עד אמצע מאי.

הליך קביעת מעמדם של המסתננים לישראל

המסתננים לישראל מגבול מצרים מועברים מאזור הגבול למתקן "סהרונים", ובו הם מוחזקים פרק זמן מסוים ועוברים שימוע ורישום. כל מסתנן שנתפס בידי הצבא מגיע למתקן. מי שנקבע בזמן שהותו במתקן שהוא בר-הרחקה נשאר במתקן עד להרחקתו. מי שאינו בר-הרחקה משוחרר לאחר בדיקות רפואיות ואימות סטטוס שעושה רשות ההגירה.¹⁰

הליך השימוע והרישום נעשה לפי נוהל משנת 2002. כיום הצעת נוהל של משרד הפנים נתונה בבחינה של משרד המשפטים. משרד הפנים ממשיך לטפל במסתננים ומבקשי המקלט לפי הנוהל הישן עד לאישור הנוהל החדש.¹¹

מחלקת הפליטים והמסתננים שברשות האוכלוסין וההגירה עורכת שימוע ראשוני למסתננים עוד בטרם העברתם למתקן "סהרונים". לדברי מר רמי עובדיה, מנהל היחידה, הצבא מעביר למתקן "קציעות" את המסתננים שנתפסים בגבול והם עוברים תחקור ראשוני. מי שמזוהה כאריתראי או כסודאני מוגדר כזכאי להגנה קבוצתית. מי שאינו מזוהה כאריתראי או סודאני או שיש חשד שהוא אינו אריתראי או סודאני עובר שימוע נוסף אצל אנשי יחידת RSD (Refugee Status Determination – בדיקת מעמד פליט) של רשות האוכלוסין. שימוע זה נעשה במתקן "סהרונים" ונמשך שעות אחדות. אנשי יחידת RSD הוכשרו לתשאל מסתננים, והם רשאים לקבוע אם המסתנן זכאי או אינו זכאי למעמד פליט או להגנה קבוצתית.¹² לאחר הבדיקה השנייה נקבע אם מבקש המעמד זכאי או מסורב. יחידת RSD החלה לפעול ביולי 2009, ובחנה מאז כ-2,500 בקשות. רק שני מבקשים נמצאו זכאים למעמד פליט.

מי שהוועדה סירבה לבקשתו יכול לערער בתוך 14 יום לוועדה המייעצת למקרים הומניטריים. ועדה זו, שחברים בה נציגי משרד החוץ, משרד המשפטים ומשרד הפנים, מייעצת לשר הפנים. מי שלא נענתה לבקשתו לקבל מעמד חייב לעזוב את ישראל מרצון או שהוא מורחק מישראל על-ידי יחידת "עוז".

מסתנן שזוהה כאריתראי או כסודאני זכאי להגנה קבוצתית הומניטרית זמנית ונחשב למי שאינו בר-הרחקה. הנמנים עם קבוצה זו מקבלים כתב הגנה, ועליהם להאריך אותו מדי שלושה חודשים בלשכות רשות האוכלוסין וההגירה.

הטיפול במסתננים אמור להיות מוסדר במסגרת החוק למניעת הסתננות, התשי"ד-1954, אלא שהחוק אינו מותאם להתמודדות עם תופעה של מסתננים שהם מבקשי מקלט הזכאים להגנה זמנית או קבועה.¹³

⁹ זאב לוב, מנהל תחום מחקר ונתונים סטטיסטיים ברשות האוכלוסין, דוא"ל, 20 במאי 2010.

¹⁰ אורנה אטלי, רישום אסירים, שירות בתי-הסוהר, שיחת טלפון, 15 במאי 2010.

¹¹ רמי עובדיה מנהל מחלקת פליטים ומסתננים רשות האוכלוסין וההגירה משרד הפנים, שיחת טלפון, 31 במאי 2010.

¹² רמי עובדיה, מנהל מחלקת פליטים ומסתננים ברשות האוכלוסין, שיחת טלפון, 17 במאי 2010.

¹³ על החוק הקיים ראה: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מעמדם של מבקשי מקלט מסודאן, כתיבה: ד"ר גלעד נתן, 20 בדצמבר 2006, <http://www.knesset.gov.il/committees/heb/material/data/pnim2007-01-30.doc>.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

עו"ד אביטל שטרנברג מציינת כי החוק למניעת הסתננות מופעל כיום במצבים מסוימים, לדוגמה בהעמדה לדין של מבריחי מסתננים או לצורך החזקת מסתננים בזמן הליך הקליטה הראשוני בישראל.¹⁴ בימים אלו נדונה הצעת חוק שאמורה להחליף את החוק הקיים במשרדי הממשלה ונבחנות שאלות שהעלו חברי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בדבר הצעת החוק כשהיא נדונה בוועדה.¹⁵ הסוגיות שמשרד המשפטים בוחן:

- א. היחס כלפי מי שמסייע למסתנן או מבקש מקלט.
- ב. מחויבות המדינה לאמנות בין-לאומיות, ובעיקר אמנת הפליטים של האו"ם.
- ג. היחס בין חוק הכניסה לישראל לחוק ההסתננות.

2. מעמדם של מסתננים מאריתריאה

יותר מ-50% מהמסתננים השוהים בישראל כיום הם אזרחי אריתריאה (או טוענים שהם אזרחי אריתריאה). כאמור, מסתננים אלו זכאים להגנה קבוצתית הומניטרית זמנית. זכאות זו מקורה בחוות דעת של נציבות הפליטים של האו"ם שלפיה אין להרחיק מישראל מבקשי מקלט מאריתריאה. חוות הדעת הנוכחית של האו"ם היא משנת 2007, ובימים אלו האו"ם מכין חוות דעת מעודכנת.¹⁶

חוות הדעת של האו"ם מתבססת על הערכה שמבקשי מקלט מאריתריאה נוטשים את המדינה בשל מצב פנימי קשה וגיוס כפוי. לדברי עו"ד אביטל שטרנברג ממשרד המשפטים, חוות הדעת הנוכחית של האו"ם שלפיה כיום אין להרחיק אריתראים מקובלת על המדינה. כאשר תהיה חוות דעת חדשה של האו"ם, ועל יסודה – של משרד החוץ, משרד המשפטים יקיים הערכה מחודשת.¹⁷

לישראל יש יחסים דיפלומטיים עם אריתריאה. הימצאותם של מבקשי מקלט מאריתריאה בישראל מעיבה על היחסים עמה, אולם בשל המלצות האו"ם אין להחזירם למדינתם.¹⁸

מבקש מקלט רשאי לבקש מעמד במדינה שאליה נמלט. לכאורה, מדינת ישראל יכולה להחזיר מבקשי מקלט שהגיעו אליה דרך מדינה שלישית – מצרים – לאותה מדינה, אולם היות שמצרים אינה מוכנה להתחייב שלא תחזיר לאריתריאה מבקשי מקלט, אין להחזירם למצרים. בעבר המצרים החזירו מסתננים לאריתריאה, ולא ידוע מה עלה בגורלם.¹⁹ לדברי הגבי שרון הראל מנציבות הפליטים של האו"ם, אם מצרים תתחייב שלא להחזיר מבקשי מקלט למדינת מוצאם, יהיה אפשר להחזירם למצרים.²⁰

---

¹⁴ עו"ד אביטל שטרנברג, משרד המשפטים, שיחת טלפון, 26 במאי 2010.

¹⁵ שם.

¹⁶ שרון הראל, נציבות הפליטים של האו"ם, שיחת טלפון, 17 במאי 2010.

¹⁷ עו"ד אביטל שטרנברג, משרד המשפטים, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

¹⁸ זיק רווח, סמנכ"ל אפריקה, משרד החוץ, שיחת טלפון, 17 במאי 2010.

¹⁹ עמנואל פרי, מנהל מחלקת אפריקה, משרד החוץ, שיחת טלפון, 17 במאי 2010.

²⁰ שרון הראל, נציבות הפליטים של האו"ם, שיחת טלפון, 17 במאי 2010.

3. הרחקתם מישראל של בני-הרחקה

הרחקת מסתננים מישראל מתבצעת על-ידי יחידת "עוז" שברשות האוכלוסין. לאחר הליך השימוע מסתננים שלא נמצאו זכאים להגנה בישראל מכוח הגנה קבוצתית הומניטרית או מכוח זכאות למעמד פליט, מורחקים מישראל. להערכת רשות האוכלוסין וההגירה, 20% מהמסתננים בשנים האחרונות הם בני-הרחקה.

לדברי מר רמי עובדיה, הליך הערעור על החלטת RSD עשוי להימשך תשעה חודשים. בזמן זה המערער מקבל כתב הגנה. תוקף כתב ההגנה הוא עד שלושה חודשים, והוא אינו מקנה זכות לעבוד. גם מי שלא נמצאו מראש זכאים למעמד פליט או להגנה קבוצתית משוחררים ממתקן המשמורת, בהיעדר מקום במתקן.²¹

יחידת "עוז" אחראית לאיתורם של מסורבי מעמד ולהרחקתם מישראל. לדברי מפקד היחידה, בדרך כלל מי שנמצאו בני-הרחקה נעלמים לאחר מיצוי ההליך של בקשת המעמד ויש לאתרם.²² מיולי 2009 ועד ה-13 במאי 2010 הורחקו מישראל 863 מסתננים.²³

מעדויותיהם של גורמים מקצועיים הקשורים בטיפול במסתננים עולה כי הסיבה העיקרית לשחרורם של מי שנמצאו בני-הרחקה בתקופת הערעור היא מצוקת מקום במתקן "סהרונים". בימים אלו מגובש ברשות האוכלוסין וההגירה נוהל שיאפשר את החזקתם במשמורת של מי שנמצאו בני-הרחקה עד מיצוי תהליך הערעור.²⁴

4. הטיפול בקבוצות שאינן בנות-הרחקה

בשנים האחרונות רוב המסתננים שאינם בני-הרחקה קיבלו אשרת שהיה זמנית (ס5א2). יש קבוצה נוספת של מסתננים שהוכרו כפליטים, בעיקר מדרפור ומאתיופיה. חלק מהאזרחים שהגיעו בשנים קודמות קיבלו אשרת עבודה (ב1).

כיום מסתננים המוגדרים כמי שאינם בני-הרחקה וזכאים להגנה קבוצתית הומניטרית זמנית, מקבלים כאמור אשרת שהיה זמנית (ס5א2). אשרה זו היא אשרת שהייה בלבד, אולם אף שלא מדובר באשרת עבודה, לא נאסר על בעלי אשרה זו לעבוד. משרד המשפטים יידע מעבידים ועובדים שאף שאשרה ס5א2 אינה אשרת עבודה, לא יינקטו צעדים כלפי בעלי אשרה עובדים וכנגד מעסיקים שיעסיקו אותם.²⁵

רובם הגדול של מבקשי המקלט עובדים, אולם אינם נחשבים לעובדים חוקיים. מעמדם לא הוסדר ולא הוגדרה מדיניות ברורה בדבר זכותם לעבוד ושאר זכויותיהם. עם זאת, גם עובדים לא חוקיים זכאים לכל הזכויות המוקנות לעובדים בחוק (שכר מינימום, הפרשות כדן, שעות עבודה ומנוחה וכדומה).²⁶ עד לאחרונה רשות ההגירה במשרד הפנים היתה ממונה על האכיפה של חוקי העבודה על מי שמעסיקים לא ישראלים. בראשית יוני האכיפה אמורה לחזור ליחידה לאכיפת חוקי עבודה במשרד התמי"ת, שבה הוקצו 16 פקחים לאכיפת חוקי העבודה על כל אוכלוסיית העובדים הלא-ישראלים במדינה ועל

²¹ רמי עובדיה, מנהל מחלקת פליטים ומסתננים, רשות האוכלוסין, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

²² יהודה בן-עזרא, מפקד יחידת "עוז", שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

²³ זאב לוב, מנהל תחום מחקר ונתונים סטטיסטיים, רשות האוכלוסין, דוא"ל, 25 במאי 2010.

²⁴ עו"ד דניאל סלומון, יועץ משפטי, רשות האוכלוסין, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

²⁵ עו"ד אביטל שטרנברג, משרד המשפטים, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

²⁶ עו"ד שושנה שטראוס, רשות האוכלוסין, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

לדברי הגב' סיגל רוזן מ"מוקד סיוע לעובדים זרים", מבקשי מקלט רבים עובדים בצורה מסודרת ומבוטחים בביטוח רפואי בידי מעסיקיהם, כמו עובדים זרים.²⁹ עם זאת, בהיעדר מדיניות ברורה ונוהל מסודר, אין חובה לבטח את מבקש המקלט בביטוח רפואי.

משרד הפנים מנפיק את האשרות ומחדש אותן מדי שלושה חודשים, אולם המשרד אינו עוקב אחר בעלי האשרות בעת שהייתם בארץ, והקשר בינם לבין המשרד מסתכם בחידוש האשרה. מי שאינו מגיע לחדש אשרה הופך לבר-הרחקה.³⁰

הזכות לשהות בישראל היא הזכות היחידה המוקנית לבגירים מכוח אשרה ס2א5. קטינים זכאים לזכויות מכוח אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד.³¹ למרות מחויבותה של ישראל להסדרים שנקבעו באמנה, כל משרד ממשלתי פועל בדרך אחרת: משרד החינוך מכיר במלוא הזכויות של ילדי מבקשי מקלט במערכת החינוך; משרד הבריאות מאפשר ביטוח של הילדים בביטוח רפואי ייעודי במסגרת קופת-חולים "מאוחדת", כמו ילדי עובדים זרים. ההורים הם שמבטחים את ילדיהם, ומחיר הביטוח הוא כ-200 ש"ח בחודש; משרד הרווחה מטפל בילדי מבקשי מקלט רק במצבים המוגדרים כמצבי חירום; משרד התמי"ת אינו מפקח על מסגרות לטיפול בילדי מבקשי מקלט. לדברי הגב' תמר שוורץ, מנהלת מסיל"ה תל-אביב, משרד הרווחה ומשרד התמי"ת טוענים שהשירותים לילדים אינם מספקים משום שהתקציב אינו מספיק.³²

מסתננים שאינם בני-הרחקה חיים בלא מסגרת ובלא זכויות, זולת זכות השהייה, המוקנת מכוח האשרה, ובפועל – גם זכות לעבוד. היעדר טיפול מערכתי, פיקוח לקוי על יחסי עבודה ואי-מתן סיוע לנזקקים לסיוע גורמים לתופעות של אלימות, פשיעה, סחר בבני-אדם, העסקה בתנאי עבדות, כפייה וניצול של אוכלוסייה זו ובקרבה. לדברי עו"ד אביטל שטרנברג, בימים אלו צוות בין-משרדי מגבש המלצות לממשלה בנוגע לזכויות הסוציאליות של זרים בישראל. הצוות אמור לבחון גם את סוגיית מבקשי המקלט.³³

תופעה חמורה נוספת היא התפתחות תעשייה מאורגנת של הברחת אנשים, שבמסגרתה המבקשים להסתגל לישראל משלמים סכומי כסף ניכרים למבריחים. תופעות חמורות אחרות הן החזקת מסתננים בכפייה בטרם הכנסתם לישראל ועבירות מין כלפי נשים המבקשות להסתגל לישראל.

²⁷ יפה סולימאני, יחידת האכיפה של חוקי עבודה, משרד התמי"ת, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

²⁸ עו"ד איריס מעיין, הממונה על זכויות עובדים זרים במשרד התמי"ת, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

²⁹ סיגל רוזן, "מוקד סיוע לעובדים זרים", שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

³⁰ רמי עובדיה, מנהל מחלקת פליטים ומסתננים, רשות האוכלוסין, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

³¹ אתר משרד החינוך, http://www.education.gov.il/kav_patuach/a_aum1.htm, 24 במאי 2010.

³² תמר שוורץ, מנהלת מסיל"ה תל-אביב, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

³³ עו"ד אביטל שטרנברג, משרד המשפטים, שיחת טלפון, 24 במאי 2010.

5. מסקנות ונקודות לדיון

- תופעת ההסתננות לישראל התגברה בשנים האחרונות. עיקר ההסתננות לישראל נעשה דרך גבול ישראל-מצרים, שהוא גבול פרוץ. סביר להניח שתופעת ההסתננות תימשך כל עוד הגבול פתוח.
- רובם הגדול של המסתננים כיום הם מבקשי מקלט שהוכרו במדינת ישראל כמי שאינם יכולים לשוב למדינותיהם. סביר להניח שרבים מהם לא יעזבו את ישראל בשנים הקרובות. יש לבחון את הטיפול במבקשי המקלט לאור הנחה זו.
- יש להביא בחשבון שכל עוד לא יהיה שינוי במצב הפנימי באריתריאה, או לחלופין יושג הסדר עם מצרים בדבר מעמדם של מבקשי מקלט מאריתריאה שהגיעו לישראל, סביר להניח שלא יהיה אפשר להחזיר לאריתריאה או למצרים את מבקשי המקלט שהגיעו ממדינה זו.
- אף שהחוק מחייב מתן זכויות עובדים גם לעובדים לא חוקיים, יש עדויות בדבר הפרת זכויותיהם של מבקשי מקלט. היות שרוב מבקשי המקלט עובדים, מן הראוי שיתקיים פיקוח על תנאי ההעסקה שלהם ועל יישום זכויותיהם.
- היעדר מדיניות ברורה בדבר מבקשי המקלט פוגע במתן הזכויות האוניברסליות שישראל מחויבת להן לפי אמנות בין-לאומיות. הדבר בולט במיוחד בכל הנוגע לזכויות קטינים שישראל מחויבת להן לפי האמנה בדבר זכויות הילד. מן הראוי לבחון בחינה מערכתית את מתן הזכויות לילדים בפרט ולמבקשי המקלט בכלל לפי האמנות שישראל חתומה עליהן ולפי החקיקה הישראלית.
- מסתננים שלא הוכרו כמבקשי מקלט משוחררים בתקופת הערעור בשל מחסור במקום במתקן "סהרונים". יש לבחון פתרונות לכך שמסתננים שלא נמצאו זכאים למעמד של פליטים או להגנה קבוצתית הומניטרית זמנית אינם מוחזקים בידי הרשויות בזמן הליך הערעור, למרות העדויות הרבות על הקושי באיתורם בזמן ההליך ואחריו.
- כניסת המסתננים כרוכה היום בתעשייה מאורגנת של הברחות וכתופעות של סחר בבני-אדם, כפייה וניצול. מן הראוי לפעול להרחבת שיתוף הפעולה הבין-לאומי במאבק בהברחת בני-אדם לישראל.

6. מקורות

מסמכים

פרוטוקול ישיבת הוועדה המיוחדת לבחינת בעיית העובדים הזרים, 2 במרס 2010.
מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מעמדם של מבקשי מקלט מסודאן, כתיבה: גלעד נתן, 20 בדצמבר 2006.

מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מסתננים ומבקשי מקלט מסודאן בישראל, כתיבה: אורי טל, 19 ביוני 2007.

שיחות טלפון

אטלי אורנה, רישום אסירים, שירות בתי-הסוהר.
בן עזרא יהודה, מפקד יחידת "עוז", רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים.
הראל שרון, נציבות הפליטים של האו"ם.
לוב זאב, מנהל תחום מחקר ונתונים סטטיסטיים, רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים.
מעייין איריס, הממונה על זכויות עובדים זרים במשרד התמ"ת.
סולימאני יפה, יחידת האכיפה של חוקי עבודה במשרד התמ"ת.
סלומון דניאל, יועץ משפטי, רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים.
עובדיה רמי, מנהל מחלקת פליטים ומסתננים, רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים.
פרי עמנואל, מנהל מחלקת אפריקה במשרד החוץ.
רווח ז'ק, סמנכ"ל אפריקה במשרד החוץ.
רוזן סיגל, "מוקד סיוע לעובדים זרים".
שוורץ תמר, מנהלת מסיל"ה, תל-אביב.
שטראוס שושנה, רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים.
שטרנברג אביטל, משרד המשפטים.

אתרי אינטרנט

אתר הכנסת.
אתר משרד החינוך.
אתר משרד הפנים.
אתר רשות האוכלוסין וההגירה במשרד הפנים.

